

# JOCURI ȘI SITUAȚII DE ÎNVĂȚARE CU IMPACT ÎN DEZVOLTAREA GÂNDIRII LATERALE

prof. învă. preșcolar Agavriloaei Paula  
[paula\\_avdei@yahoo.com](mailto:paula_avdei@yahoo.com)  
G.P.P. Pinocchio Fălticeni

Gândirea laterală este o aptitudine a gândirii umane care ne ajută să ne folosim minte în alt mod decât cel logic, aparent. De altfel, Aristotel, zicea că acest mod de gândire este singurul eficient în care ne putem folosi mintea. Gândirea laterală ne ajută să găsim soluții diferite la o problemă.

Ideea de gândire laterală a apărut însă mult mai târziu, în secolul XX, când psihologul maltez Edward de Bono a introdus conceptul de gândire laterală. Această capacitate creativă a omului este pomenită de mult în teoriile unor oameni de știință, dar, până la de Bono, nimeni nu s-a ocupat să definească și să analizeze acest tip de gândire. De altfel, psihologul maltez a analizat multe alte aspecte ale gândirii umane.

Gândirea laterală este capacitatea gândirii umane care vede dincolo de logică. Majoritatea oamenilor gândesc logic. Ei văd doar evidențele într-o problemă. Oamenii cu gândire laterală dezvoltată au însă capacitatea de a privi problema din altă perspectivă și de a găsi soluția acolo unde nici nu se așteptau ceilalți. Gândirea logică și cea laterală nu se exclud una pe alta. În accepțiunea autorului, gândirea creativă, laterală, găsește nenumărate soluții. Dar acestea sunt trecute apoi prin filtrul gândirii logice pentru a vedea care este cea mai potrivită și mai sigură. Așadar, putem spune că gândirea logică o completează pe cea laterală și invers. Gândirea logică este denumită de de Bono în cartea sa "Gândirea laterală" din 1967 drept o gândire verticală, iar gândirea laterală, cea despre care discutăm aici, este denumită gândire laterală. Acești termeni au fost folosiți de autor pentru a ușura exprimarea și pentru o mai bună înțelegere a celor care lecturează cartea.



Gândirea logică este asociată cu dezvoltarea emisferei stângi a creierului, pe când gândirea laterală este asociată cu dezvoltarea emisferei drepte. De altfel, înțelegem din cele scrise de psihologul maltez că această caracteristică a gândirii nu este înnăscută, ea apare în timpul vieții și se poate dezvolta permanent. Este important să știm acest lucru pentru că, odată văzute avantajele acestui tip de gândire, vom putea căuta mereu să o dezvoltăm atât la noi înșine, cât și la copiii pe care îi educăm. De multe ori poate ne întrebăm cu toții dacă geniile pot fi create în săli de clasă sau se nasc.

Rezultatele unui studiu recent au fost fascinante și surprinzătoare. Studiile dezvăluie că oamenii se nasc creativi. Studii făcute în acest scop au arătat că, la vârsta preșcolară, majoritatea copiilor sunt creativi în gândire și au abilitatea de a gândi lateral foarte dezvoltată. O fi naivitatea gândirii la copiii mici sau care este cauza pentru care această abilitate, în loc să se dezvolte, scade cu vârsta? Odată cu înaintarea în vârstă, omul își pierde din naivitatea gândirii, devine mai conștient de propriile abilități și de propriile limite. De aceea, omul va fi mai reținut în a-și exprima propriile idei, va fi neîncrezător în propriile opinii cum că ar fi cele potrivite. Se iau odată "cu turma" și preferă calea simplă, dar mai sigură, deși de cele mai multe ori nu este cea potrivită.

Creativitatea și gândirea laterală sunt deseori concepute greșit ca fiind talente prezente înnăscute la copii, care nu pot fi dobândite sau perfecționate cu practică sau timp. Realitatea este că

acestea sunt abilități care pot fi induse și dezvoltate la copii în timp, având în vedere tipul corect de formare și oportunitățile oferite de către părinți și profesori.

Ne întrebăm atunci de ce este important să dezvoltăm copiilor cu care lucrăm, preșcolarilor pe care îi educăm, gândirea laterală? Vă prezint câteva idei pentru a sublinia beneficiile asociate gândirii laterale și creativității gândirii: gândind lateral, copilul își dezvoltă stima de sine, maturitatea socială și emoțională; are mai mare încredere în forțele proprii și mai mult curaj în a face față provocărilor și sarcinilor primite la clasă; crește capacitatea de concentrare; odată cu creșterea concentrării, a încrederii în sine și a stimei de sine, îi va crește și performanța școlară; va avea încredere să împărtășească cu cei din jur propriile pasiuni și interese și va căuta mereu să și le dezvolte și să-și depășească limitele.

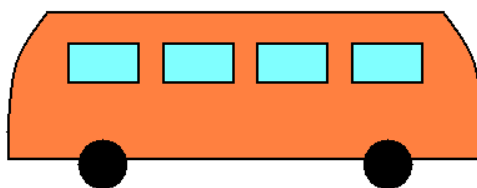
Latura creativă a gândirii copilului se poate dezvolta în primul rând prin lectură. Desigur, la vârsta preșcolară mică, copiii nu știu să citească, dar lectura pe care le-o face părinții sau educatoarea este o sursă imensă de dezvoltare a creativității. Poveștile ascultate sunt mereu izvor de imaginație și este important ca preșcolarilor să li se citească zilnic povești, fie acasă, fie la grădiniță sau în ambele medii. În afara acestei strategii, gândirea creativă a preșcolarilor mai poate fi dezvoltată și prin alte strategii. Dacă îi vom încuraja pe copii să facă ceva creativ cu propriile lor mâini, fără a le da o temă, îi vom stimula să gândească și să-și pună în valoare creativitatea (De exemplu, le putem pune în față o foaie colorată, lipici, resturi textile, bețișoare de lemn și îi putem provoca la exerciții de tipul "Ce poți face cu...?"); sau, putem folosi "Zarurile cu povești"; aceste sunt niște zaruri atipice, care au pe fiecare față câte o imagine; copilul poate arunca zarul de două ori sau de trei ori și apoi este provocat să compună o scurtă poveste cu imaginile respective; creativitatea este dezvoltată tocmai prin ideea că imaginile respective nu au legătură între ele: pot fi, de exemplu, extrase o carte, o apă și un câine. Încurajarea copiilor să se exprime fizic prin dans, muzică sau alte activități bazate pe performanță și expunerea acestora la experiențe culturale și sociale variate sunt, de asemenea, un mijloc de stimulare a creativității. În general, copiii cu un spirit de curiozitate despre lume sunt susceptibili și pun la îndoială tot ceea ce îi înconjoară.

În continuare, voi prezenta câteva exemple de jocuri/ situații de învățare potrivite pentru a stimula copiii să gândească altfel, adică să-și dezvolte capacitatea de gândire creatoare, laterală:

- **Crearea unui mediu prietenos cu întrebările:** Putem crea nenumărate situații în care copilul să nu poată răspunde cu "nu" sau cu "da". Adică, să-i provocăm să-și dezvolte răspunsurile, explicându-le chiar că aceste două cuvinte sunt interzise în răspunsuri. Vor fi atunci provocați să gândească altfel, să caute și să găsească soluții creative. Copiii vor căuta informații, vor analiza, vor căuta soluții, fără a lua totul de la sine înțelese.
- **Povestea construită:** Aceasta este o activitate interesantă pentru a stimula gândirea laterală la copii și se bazează pe faptul că fiecare persoană este unică și are un mod diferit de gândire. Este un fel de lanț al ideilor. Se dă copiilor o temă, un concept despre care vor scrie o poveste. Se cere însă copiilor să nu discute între ei cu privire la ceea ce vor scrie. Pe o foaie mai mare, primul copil scrie un enunț despre tema respectivă. Apoi, se dă copilului următor foaia. Acesta citește prima propoziție și continuă cu ideea sa. Repet, copiii nu discută între ei. Exercițiul se bazează doar pe ceea ce înțeleg copiii din ce au citit de la colegi. Apoi, se pliază foaia pe spațiul care cuprinde prima propoziție și se dă foaia mai departe. Cel de-al treilea copil va putea vedea doar ce a scris al doilea și va continua, bineînțeles, cu ideea sa. Jocul continuă până ce toți participanții vor participa la conceperea poveștii. Aceasta este o activitate minunată pentru a permite copiilor să se concentreze în totalitate pe un singur lucru într-un moment specific din timp. Este interesant și amuzant de citit finalul. La preșcolari, acest joc se poate realiza prin desen-copilul continuă desenul, fără a discuta cu cel dinainte despre ce a dorit să reprezinte.
- **6 persoane și 6 ouă-** se pun 6 ouă într-un coș; sunt 6 persoane care trebuie să ia fiecare câte un ou, dar în așa fel încât un ou să rămână în coș; cu siguranță, la prima vedere, problema pare că nu are rezolvare; dacă avem 6 ouă, 6 persoane, fiecare persoană ia câte un ou, cum să rămână un ou în coș? Acest mod de a gândi este cel logic care privește doar evidența, ceea ce este la suprafață; dacă însă apelăm la capacitatea creatoare de

analiză a situației, ne dăm seama că soluția este foarte simplă: cinci persoane iau câte un ou din coș, iar cea de-a șasea persoană ia coșul cu ultimul ou; astfel, fiecare persoană a luat un ou, nu mai mult, nu mai puțin, iar un ou a rămas în coș.

- **Șase pahare la rând-** sunt șase pahare așezate la rând; primele trei sunt pline de apă, iar următoarele trei sunt goale; se cere să se mute un singur pahar, dar să se realizeze un șir în care să alterneze un pahar plin cu unul gol; ca și în exemplul anterior, gândirea logică ne va face să spunem că așa ceva nu este posibil, că nu are soluție problema; și, totuși, gândirea creativă, va vedea dincolo de aparențe și va găsi următoarea soluție: se ia al doilea pahar, care este plin, și apa din el se toarnă în al cincilea pahar, care inițial era gol; se va obține astfel alternanța plin-gol, prin mutarea unui singur pahar- al doilea.
- **Agrafele dintr-un pahar** – într-un pahar cu apă din sticlă sau plastic se pun agrafe de birou; pentru o mai bună observare a efectului, este de preferat ca paharul să fie transparent; se cere copiilor să scoată agrafele din pahar, dar fără să se ude: cum se poate rezolva astfel de problemă?; copiii vor gândi imediat că, băgând mâna în apă, ne udăm; le vom explica apoi să privească altfel problema: așadar, nu trebuie să băgăm mâna în apă; dar cum să facem? Folosind un magnet, vom atrage agrafele înafara paharului.
- **Autobuzul-** se cere copiilor să privească imaginea alăturată și să precizeze care este direcția de mers a autobuzului, explicând în același timp alegerea făcută; răspunsul este: autobuzul merge spre stânga deoarece nu putem vedea ușa;



- sursa jocurilor este <http://corp.lattukids.com/importance-encouraging-creativity-lateral-thinking-children/>

- **Lanțul lui DE CE?-** este un joc prin care doi copii, în pereche, sau un copil cu educatoarea încep o conversație , întrebând mereu ”De ce?”; conversația începe de la o problemă simplă de cunoaștere, de exemplu educatoarea poate întreba copilul : De ce mâncăm?, apoi, la răspunsul copilului, se pune iar întrebarea Dece?, apoi tot așa până copilul se blochează și nu mai poate răspunde; se face și exercițiul invers pentru a vedea care cedează mai repede; pentru a fi stimulat, răspunsurile trebuie să vină repede, fără prea mult timp de gândire; dacă se întârzie răspunsul, participantul respectiv este blocat și jocul se încheie.- **sursa- creat de mine.**

## Bibliografie

- Bono, E. De.(1994).*Gândirea paralelă: De la gândirea socratică la gândirea de Bono.*Melbourne, Victoria, Australia: PenguinBooks.
- Bono, E. De.(1970).*Gândirea laterală: un manual de creativitate.cărți de pinguini* (Vol. 3).Londra, Anglia: WardLockEducation.
- <http://www.brainy-child.com/articles/lateral-thinking.shtml>
- <https://www.prodigygame.com/main-en/blog/brain-teasers-for-kids>
- <http://corp.lattukids.com/importance-encouraging-creativity-lateral-thinking-children/>